

ВИСШЕ ВОЕННОМОРСКО УЧИЛИЩЕ "Н. Й. ВАПЦАРОВ"

9026 Варна, ул. "В. Друмев" No73, тел.052/632-015, факс 052/303-163

"FELIX MARIS SUMUS"

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академична длъжност професор по професионално направление „Национална сигурност” и учебни дисциплини „Морска сигурност и безопасност” и „Фирмено разузнаване”,

обявен в Държавен вестник бр. 5 от 20.01.2015 г.

с кандидат: доцент д.н. Кирил Николов КОЛЕВ

Член на научно жури: Петър Христов ДЕРЕЛИЕВ, доцент във Военна академия „Г. С. Раковски”, доктор по научна специалност 05.12.01 „Организация и управление на въоръжените сили”

1. Обща характеристика на научноизследователската и научно-приложната дейност на кандидата.

В приложения „Списък на научните трудове, публикациите и цитиранията” към Заявлението на допуснатият кандидат доц. д.н. Колев до конкурса за заемане на академична длъжност „професор” са представени за рецензиране от научното жури 26 публикации, включващи 1 монография; 1 студия; 3 статии в списания; 18 научни доклади, публикувани в сборници и 3 учебника. Приемам за оценка всички представени публикации с общ обем от 1223 страници.

Чрез научноизследователската, научноприложната и експертната си дейност доц. д.н. Колев за първи път за нашите условия създава пълна концептуална рамка за определяне, поддържане и усъвършенстване на процеса на управление на морската сигурност в цялостното му многообразие и сложност, включваща всичките ѝ важни аспекти – от оценка на рисковете до подготовката на хората със задължения към морската сигурност.

Трудовете на доц. д-р Колев в голяма степен компесират липсата на национална морска политика и стратегия, като осигуряват необходимата база за всеобхватен анализ на морската безопасност и сигурност.

2. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата.

Доц. д.н. Колев има изключително висока професионална и педагогическа подготовка, а дейността му като преподавател е много ценена от университетите, в които е изнасял лекции. Най-добрият атестат са резултатите на неговите обучаеми и тяхното отношение към него. За проявеният интерес по преподаваните дисциплини от доц. д.н. Колев свидетелстват над 20 доклади на обучаемите, представени през последните 2-3 години на научни сесии в страната и чужбина за слушатели, курсанти и студенти, някои от които са отличени, като най-добри разработки в своето професионално направление. Под ръководството на доц. д.н. Колев успешно са защитили дисертационни трудове 2 докторанти. Трима от дипломантите му продължават обучението си в докторантура, двама от тях под негово научно ръководство.

Учебниците на доц. д.н. Колев са единствени по рода си на българския пазар. Те са много добре обмислени, внимателно оформени, а съдържанието им удовлетворява действащите учебни програми на преподаваните дисциплини и имат потенциала да се използват успешно и продължително. Отличават се с висок, но достъпен стил на изложението, илюстрирани са с подходящи примери от добрата практика, историята и правото.

3. Основни научни и научно-приложни приноси

Основните приноси в творчеството на доц. д.н. Колев, както и в неговата преподавателска и изследователска дейност са изцяло в професионално направление „Национална сигурност” по малко разработваните у нас морски аспекти на националната и международната сигурност. Тези приноси могат да се систематизират в следните направления:

а/ с научно значение:

- обосновавана е нова научна област, свързана с разкриване на заплахите за националната морска сигурност; анализ на рисковете на море; определяне дейността на ВМС и правоохранителните органи за защита на корабоплаването и възпрепятстване на незаконните дейности в морските пространства; управлението на риска за морската сигурност и подготовката на персонала на обектите от морската индустрия за изпълнение на дейностите по защита (монография - Управление на морската сигурност; учебници - Competitive Intelligence, Management of Maritime Security) като се:
 - анализира средата на сигурност в морския транспорт с използване на системния подход за разкриване на специфичните заплахи, обектите на въздействие, очакваните последици, взаимоотношенията на интересите между различните участници и на тази основа се определят съответствията на наличните с необходимите способности за предотвратяване на допустимо равнище на очакваните негативни последици;
 - определят методологията за изучаване на средата за морска си-

гурност; за разкриване същността на процесите за реализация на заплахите и управлението на сигурността в морския транспорт и за създаване на цялостни моделни сценарии;

- предлагат модели за управление на сигурността в морския транспорт в зависимост от условията за неговата експлоатация.
- преглед на еволюцията на фирменото разузнаване в морския бизнес (като част от корпоративния мениджмънт), на основните му концепции и на прилаганите способности. Дефинирани са нивата на реализацията му при създаването на конкурентни решения на съществуващите пазарни изисквания и предизвикателства (учебник - Competitive Intelligence);
- формулира на нова хипотеза, свързана със съвременното развитие на теорията на ВМС с особен фокус в контрола на морските пространства в зависимост от еволюцията на военноморските мисии, произтичащите задачи и необходимите способности за изпълнението им. По този начин се разкриват важни тенденции за развитие на ВМС, отразяващи асиметрията на съвременното противопоставяне в литоралната зона. На тази база се предлага полезен подход за развитие на националните ВМС чрез нови мултифункционални модулни платформи и иновационни въоръжения и трансформиране на традиционните родове сили на ВМС. Формулирани са обективни критерии за избор на нов противокорабен ракетен комплекс за националните ВМС; на конвенционални подводници (научни доклади - Военноморски контрол на морските пространства и тенденции за развитие на патрулните кораби на страните от Черноморския регион, Военноморски контрол на морските пространства и тенденции за развитие на противоминните кораби на страните от Черноморския регион, Изисквания на литоралният въоръжен конфликт и тенденции за развитие на подводниците на страните от Черноморския регион; Съвременното развитие на теорията на Военноморските сили, Тенденции за развитие на военноморските сили, отразяващи съвременната асиметрия на противопоставяне; Тенденции в развитието на ракетните катери; Тенденции в развитието на противокорабните ракетни комплекси, Сравнителен анализ на въоръжението на конвенционалните подводници трето и четвърто поколение);
- предложена е оригинална методология за анализ и оценка на възможностите за информационно противопоставяне при изпълнение на възлаганите мисии и задачи на ВМС в модерния асиметричен конфликт (научен доклад - Асиметричността на информационното противопоставяне в съвременният въоръжен конфликт);

б/ с научно-приложно значение:

- адаптиране на методологията на типичния във военното изкуство оперативен анализ за целите на едно по-широко интердисциплинарно и интерагенционно оптимизиране на защитните системи. Получени са убедителни потвърдителни факти, доказани чрез предложения вариант за оптимизиране на системата за защита на пристанищата и военноморс-

ките бази от терористични атаки (научни доклади - Сигурност на морските офшорни съоръжения – състояние, тенденции и перспективи, Проблеми със сигурността на офшорни нефто- и газодобивни съоръжения, Вариант за оптимизиране на системата за защита на пристанищата и военноморските бази);

- утвърждаване на сценарийния подход като метод за изследване на системата за морска безопасност и сигурност чрез представяне на причинно-следствените връзки между субектите и обектите на заплахи. Сполучливо апробиран в няколко проекта, в които е доц. д.н. Колев е водещ изследовател. Определена е обща методология за разработване на сценарии за заплахите за морската безопасност и сигурност, която обхваща много широк спектър - от техногенна опасност до терористично нападение, от екологичните рискове до пиратските атаки (научни доклади – Разработване на модели и сценарии на навигационните опасности в морската транспортна система, Изисквания към процеса на оптимизиране на системата за защита на пристанищата и военноморските бази, Вариант за оптимизиране на системата за защита на пристанищата и военноморските бази);
- доказване на нови страни на вече съществуващи научни области – защитата на интересите на България в морски енергийни проекти чрез прецизна системна оценка на всички възможни предизвикателства, рискове и заплахи, основаващи се на най-добрите достижения на световната наука и практика в организационен и технически план (статии – Проектът “Бургас - Александруполис” и предизвикателствата пред българската национална сигурност, Екологични предизвикателства пред проекта “Бургас - Александруполис”, студия - Предизвикателства пред националната сигурност на Република България, свързани с реализацията на нефтопровода “Бургас - Александруполис”, научен доклад – Екологични предизвикателства, свързани с нефтопровода “Бургас – Александруполис”);
- създаване на нов метод за анализ и оценка на необходимите сили и средства по сигурността на морските офшорни съоръжения (научни доклади - Сигурност на морските офшорни съоръжения – състояние, тенденции и перспективи, Проблеми със сигурността на офшорни нефто- и газодобивни съоръжения);
- предложен е оригинален подход за минимизиране на съществуващите рискове за сигурността на корабоплаването в района на Аденския залив с отчитане както на реалните дадености, така и на историческото наследство (научни доклади - Международно противодействие на пиратската активност в района на Аденския залив, Историко-икономически аспекти на пиратската активност в района на Аденския залив);
- доказване с нови възможности за използване на системният подход при опазване на околната среда чрез установяване на пряка причинно-следствена връзка между източници на заплахи и опасности, условия на тях-

- ното проявление, обекти на въздействие и произтичащи екологични последици, които позволяват да се анализират достатъчно пълно: идентификацията на източниците на заплахи и опасности; мониторинг, оценка на състоянието, и възможности за възпрепятстване реализирането на условията за активиране на източниците (монография - Управление на морската сигурност, учебник - Management of Maritime Security;
- представена е система от принципи за преодоляване на неопределеността за анализ и оценка на риска при управление на военните формирования, която е национален аналог на използвания в САЩ подход ORM;
 - по оригинален начин са разкрити съществени нови страни в организацията на корабната служба. Предложени са способности и критерии за възможното оптимизиране на числеността на екипажа в зависимост от жизнения цикъл и видовете състояния (мирновременна на подготовка и военновременна на изпълнение на оперативна дейност) на кораба, като сложна човеко-машинна система (учебник - Организация на корабната служба).

Въпреки, че името на доц. д.н. Колев е широко известно на световната общност по въпросите на морската сигурност, сравнително малко са цитиранията му по представените за рецензиране трудове - 22. Вероятно те са повече, но за съжаление са базирани преди всичко на неговите лични усилия, а не на функционирането на специално създадена информационна система. Така например, от предишен атестационен период, само съвместния му доклад с проф. Медникаров „Terrorism on the Sea, Piracy, and Maritime Security” е един от най-цитираните в световната общност на изследователите на морската сигурност. Очевидно това не е само негов проблем, и на университетите, в които преподава, т.к. те би трябвало да му осигуряват възможности за изява на международни форуми и за популяризиране на творчеството му. Все пак по-голямата част от публикациите на доц. д.н. Колев са безспорен успех и признание не само за него самия, но и за младата национална школа за морска сигурност, формирана във ВВМУ.

Обективният анализ на научните и научноприложните приноси показва, че те са лично дело на доц. д.н. Колев. Неговото творчество се отличава с широта на енциклопедичните му познания, с прилагане на интердисциплинарен подход, с оригинални концепции, което изключва всякакъв евентуален спор за научните му постижения. Дори и в съвместните публикации лесно се забелязва типичния за него полемичен стил на изложението и неподражаем индивидуален почерк на ерудирания и убедителен автор.

4. Значимост на приносите за науката и практиката

Значимост на приносите за науката и практиката се доказват от оценка на експертизата, която притежава и безапелационното му признаване като авторитет в областта на морската сигурност и мастото на ВМС в нейното гарантиране, което се доказва от:

- успешното изпълнение първи етап от проекта по „Програма №10” на

МО на тема „Защита на пристанища и военноморски бази”. Колективът получава награда „Варна” за високи успехи в областта на техническите науки през 2008 г.;

- изпълнения международен проект „Анализ и оценка на навигационния риск за петролопровода „Бургас - Александруполис”. Колективът получава награда „Варна” за високи успехи в областта на техническите науки през 2012 г.;
- съвместния проект на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров”, Варна и Maritime Universitet, Constanta с международно финансиране за разработване на магистърска програма „Морска сигурност и безопасност”;
- разработването на национални доктринални и концептуални документи в областта на отбраната и въоръжените сили в състава на сформираните работни групи (Доктрина на морските операции) 2010-2014 и продължава да е в процес на изпълнение;
- налагането му като безспорен авторитет в морската експертна общност и привличането му като член на Съвета по сигурност на няколко пристанища.

Значимостта на научните и научно-приложните приноси на доц. д.н. Колев е несъмнена. Те развиват теорията и практиката в широк кръг от въпроси, обхващащи в наистина висока степен и със сериозна дълбочина следните научни сфери – от организацията на корабната служба до енергийната сигурност; от международните отношения до военните операции. Предложените трудове представят оригинална конструкция от знания, които дават облика на младата национална школа за морска безопасност и сигурност. Всичко, което кандидатът създава е с устойчиви, доказани и утвърдени в практиката резултати, които са полезни и приложими в различни измерения на морската и военната наука. Предлаганите от него подходи се прилагат не само в учебния процес, но също и в изграждането на нормативната база за безопасна и сигурна експлоатация на морския транспорт. Оригиналността на прилагания от него интердисциплинарен подход в разработването на този широк спектър от различни проблеми са сериозно достижение за нашата наука и педагогика, теория и практика. Посочените погоре награди категорично потвърждават тази теза.

5. Критични бележки и препоръки

Трудно е към творчеството на такъв прецизен и доказан учен като доц. д.н. Кирил Колев да се отпрвят критични бележки. Все пак бих му дал някои добронамерени препоръки, които по никакъв начин не обезценяват високите резултати, които е постигнал:

- в бъдеще по-точно да фокусира своите учебници и учебни пособия в по-реалистични и достижими цели, съобразени с фактическите възможности на аудиторията;
- да се опита да изчисти в тях някои подробни описания или излишни обяснения, с което вероятно значително ще подобри качеството им;

- при оформянето на книгите си да използва професионален графичен дизайнер, което ще засили въздействието им върху читателите.

Препоръчвам на доц. д.н. Колев да подготви монография, в която да обобщи полезните си идеи, развити в различни публикации от по-ранни творчески периоди като представи една реалистична и убедителна визия за развитие на националните ВМС, от които те имат изключителна необходимост.

Препоръчвам на Командването на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” да му осигури по-голям достъп за изява на големи международни научни форуми.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

1. На основание на направените по-горе констатации и изводи приемам, че основните изяви в творчеството на допуснатия кандидат доц. д.н. Колев до конкурса за заемане на академична длъжност „професор” са в професионално направление „Национална сигурност”.
2. Получени са достатъчно научно-приложни и приложни приноси, поради което доц. д.н. Колев отговаря напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото приложение както и на Наредбата за развитие на академичния състав на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” и има качества за успешна работа на академичната длъжност „професор” по посоченото професионално направление.
3. На база на представения по-горе анализ и дадената положителна оценка на представените за рецензиране трудове, както и на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение, Правилника за развитие на академичния състав на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” и условията на конкурса за заемане на академична длъжност „професор” в катедра „Организация и управление на тактическите подразделения от ВМС” на факултет „Навигационен” в областта на висше образование „Сигурност и отбрана” по професионално направление „Национална сигурност”, научна специалност „Военнополитически аспекти на националната сигурност” и по учебните дисциплини „Морска сигурност и безопасност” и „Фирмено разузнаване”, предлагам на уважаемото научно жури да избере на академичната длъжност „професор” доц. д.н. Кирил Николов КОЛЕВ.

22 април 2015 г.

гр. Варна

Съставил:

ДОЦЕНТ ДОКТОР **ПЕТЪР ДЕРЕЛИЕВ**